

EX CONCILIO VALENTINO

IN GALLIIS 374.

Canon I. Sedit neminem post hanc synodum... de digamis aut internuptarum (*h. e. viduarum*) maritis ordinari clericum posse. Nec requirendum utrumne initiati sacramentis divinis anne gentiles hac se infelicis sortis necessitate macularint, cum divini praecepti casta sit forma.

Ita quoque rescripsit Innocentius I. v. inf.

Canon II. De puellis vero, quae se Deo voverunt, si ad terrenas nuptias sponte transierint, id custodiendum esse decrevimus ut poenitentia his nec statim detur, et cum data fuerit, nisi plene satisfecerint Deo, in quantum ratio poposcerit, earumdem communio differatur.

Causam differendae poenitentiae, quam non statim dari volunt hi Patres, intelliges forte ex decreto Innocentii I. inf. citati ad Victricium cap. XII, aientis huiusmodi non esse admittendas ad poenitentiam, nisi is, cui se iunxerant, de seculo exierit: ut proinde iam apud Gallos eadem sententia appareat quoad vim horum votorum ac apud Innocentium. Cf. ibid.

EX CANONIBUS S. BASILII

IN EPISTOLIS AD AMPHILOCHIIUM ANN. 374-75.

Perpende hos canones esse per se poenitentiales aut poenales. Traditi quidem sunt privata auctoritate: maximo tamen in honore fuerunt apud graecos. Exhibent autem generatim ius canonicum vigens ea aetate in Ecclesia graeca circa illa, de quibus Basilius fuerat interrogatus. Quocirca ab his canonibus recensendis non potuimus abstinere.

Canon III. Diaconus post diaconatum fornicatus, a diaconatu quidem eiicitur: in laicorum autem locum extrusus a communione non arcebitur: quoniam antiquus est canon, ut qui a gradu exciderunt, hoc solo punitionis modo puniantur.

Si comparas hunc canonem cum seq. XLIV ubi Diaconissis utpote consecratis, nullus amplius usus carnalis permittitur, ideoque neque usus coniugalis, evidens erit Diaconis multo magis eum vetitum fuisse. Quapropter fornicationis nomine quilibet carnalis usus etiam coniugalis, qui illicitus Diaconis est, intelligitur a Basilio.

Canon IV. Trigamorum et polygamorum eundem canonem definirunt, quem in digamis, proportione servata: annum enim in digamis, alii vero duos statuunt; trigamos autem saepe tribus et quatuor annis segregant. Trigamiam autem non amplius coniugium sed polygamiam appellant, vel potius coarctatam fornicationem....

Consuetudine autem accepimus in trigamis quinquennii segregationem, non a canonibus sed ex consecutione eorum quae antea accepta fuerunt. Oportet autem eos non omnino arcere ab Ecclesia sed admittere inter audientes duobus vel tribus annis et postea recipere inter consistentes, ad boni tamen communionem non admittere: et sic postquam poenitentiae fructum aliquem ostenderint, communionis loco restituere.

Canon VI. Τῶν κληρικῶν fornicatio pro matrimonio non reputetur, sed eorum coniunctio omnino divellatur.

De feminis tantum sermonem esse et canonicas seu sacras virgines intelligi contendunt Maurini editores, quos vide. Cf. can. eiusdem XIX.

Canon IX. Aequae viris et mulieribus convenit secundum sententiae consecutionem, quod a Domino pronuntiatum est, non licere a matrimonio discedere nisi ob fornicationem.

Canon XII. Canon omnino digamos a ministerio exclusit.

Canon XVIII. De lapsis virginibus, quae vitam castam professae Domino, deinde carnis libidinibus victae pacta sua irrita faciunt, patres nostri, cum simpliciter ac leniter se ad eorum, qui labuntur, infirmitatem accommodarent, censuerunt ipsas post annum admitti posse, de illis ad similitudinem digamorum diiudicantes. Verum mihi quidem videtur, quoniam Dei dono progrediens Ecclesia fit fortior ac nunc multiplicatur ordo virginum, diligenter considerandum esse et rem ipsam, prout consideranti manifesta est, et scripturae sententiam, quae ex consecutione inveniri potest. Viduitas enim virginitate inferior: ergo et viduarum delictum longe minus quam virginum. Videamus ergo quid ad Timotheum a Paulo scriptum sit I. Tim. V, II. ... Itaque si vidua iudicio subiicitur gravissimo ut quae fidem in Christum irritam fecerit, quid nobis putandum de virgine, quae sponsa est Christi et sacrum vas Domino dedicatum? Magnum quidem est peccatum vel ancillam clandestinis matrimoniis sese dantem stupris domum implere et deteriore vita iniuriam possessori facere: longe autem gravius est sponsam fieri adulteram ac suae cum sponso coniunctioni dedecus ferentem impudicis voluptatibus se dedere. Proinde vidua quidem ut corrupta ancilla condemnatur, virgo vero adulterae iudicio subiicitur. Quemadmodum ergo eum, qui cum aliena est uxore, adulterum nominamus non prius admittentes ad communionem quam a peccato cessaverit, ita profecto et de eo, qui virginem habet, statuemus. Illud autem in antecessum statuere nobis necesse est, virginem vocari, quae se sua sponte obtulit Domino ac nuptiis abrenuntiavit et sanctimoniae institutum amplexa est. Professiones autem ab eo tempore admittimus quo aetas rationis complementum habuerit... quae supra

sexdecim vel septemdecim annos nata, ratiocinationum suarum arbitra, diu examinata et probata deinceps perseveraverit et ut admittatur constanter rogaverit, tum demum inter virgines referenda eiusque rata habenda professio ac illius violatio inexorabiliter punienda.

Habes claram definitionem virginis professae. Sententiam suam Basilius de harum virginum fornicatione proponit, satis indicans nondum eam in Ecclesia graeca usu receptam esse; violatione vero pacti, quem adulterium vocat, comprehendere Basilium etiam coniugium tentatum, ex universalibus formulis, quibus utitur, probabilissimum saltem mihi videtur.

Canon XIX. Virorum autem professionem non novimus, praeterquam si qui se ipsi monachorum ordini adscripserint, qui quidem tacite vitam caelibem videntur suscepisse. Verumtamen in illis quoque illud opinor praemitti oportere ut ipsi interrogentur accipiaturque eorum professio clara et perspicua, ut cum se ad libidinosam et voluptuariam vitam converterint, eorum, qui fornicantur, punitioni subiiciantur.

Professionem prorsus liberam iis, qui ea teneantur, vult hoc et praeced. en. Basilius. Cf. inf. en. XLIX Conc. Toletani 4. an. 633.

Quaeri potest quid sibi velit Basilius inquiring graecos non nosse professionem virorum, cum viros monachos noverit, eosque eadem lege teneri ac virgines professas, cum labuntur, velit en. LX. Discrimen scilicet in eo erat quod virgines statum sanctimoniam amplectentes apud Episcopum profitebantur et ab eo quodam sacro ritu consecrabantur. Sed pro viris non usurpabatur, qui se ipsos monachorum ordini adscribentes eo ipso tacite vitam caelibem videbantur suscepisse, ut heic dicitur.

Canon XXI. Si vir una cum uxore habitans, postea matrimonio non contentus in fornicationem inciderit, fornicatorem eum iudicamus ipsumque longius producimus in impositis poenis: sed tamen canonem non habemus, qui eum adulterii crimini subiiciat (*puniens scilicet poena adulteri*), si in solutam a matrimonio peccatum commissum sit, propterea quod qui fornicatus est non excluditur quominus cum uxore habitet. Quare uxor quidem a fornicatione revertentem virum suum excipiet; vir vero pollutam e suis aedibus eiciet. Atque horum quidem ratio non facilis, sed consuetudo sic invaluit.

Cf. ex epist. Innocentii I ad Exuperium decr. IV.

Canon XXII. Qui ex rapto mulieres habent siquidem aliis iam desponsatas abripuerint, ante admittendi non sunt, quam ab eis ablatae sint et eorum, quibus ab initio desponsatae erant, potestati redditae, utrum eas velint accipere aut desistere. Si qui autem vacantem acceperit, auferre quidem oportet suisque restituere et ipsorum

voluntati permittere... et si ei (*raptori scilicet*) tradere velint, oportet matrimonium constituere, sin autem retinuerint, nequaquam vim inferre.

Cf. en. XI, Conc. Ancyrani.

Canon XXIII. De iis autem, qui duas sorores uxores ducunt, vel de eis, quae duobus fratribus nubunt, a nobis edita est epistola, cuius exemplar misimus tuae pietati. Qui autem sui fratris uxorem acceperit, non prius admittatur quam ab ea recesserit.

Epistolam ad quam provocat, est CLX (al. 197) ad Diodorum. Ibi proposita quaestione an viro liceat mortuae uxoris sororem in matrimonium ducere, quod iam Basilius initio sui episcopatus prohibuerat, sententiam suam negantem defendit. Cuius defensionis primum argumentum est: *Primum quod in eiusmodi rebus maximum est, morem nostrum obicere possumus ut vim legis habentem, eo quod nobis a viris sanctis traditae sunt regulae. Mos autem ille est huiusmodi, ut si quis impuritatis vitio, aliquando victus in illicitam duarum sororum coniunctionem inciderit, neque id matrimonium existimetur, neque omnino in ecclesiae coetum admittantur priusquam a se invicem separentur.* Cf. can. II. Conc. Neocesariensis.

Canon XXV. Qui a se stupratam pro uxore detinet, stupri quidem poenam subibit, sed ei licebit eam uxorem habere.

Canon XXXI. Cuius vir discessit nec comparet, ea antequam de eius morte certior facta sit una cum alio habitans moechatur.

Canon XXXV. In marito ab uxore derelicto consideranda derelictionis causa: ac si eam praeter rationem secessisse constiterit, ille quidam dignus venia, haec vero multa. Venia autem ei (*marito*) ut ecclesiae communicet, dabitur.

Canon XXXVI. Militum uxores, quae maritis suis non comparantibus, nupserunt, rationi eidem subiiciuntur, cui et illae, quae ob peregrinationem maritorum, reditum non expectaverunt (c. XXXI); sed tamen res nonnullam heic veniam admittit (*quoad poenitentiam imponendam*); quod maior sit mortis suspicio.

Canon XXXVIII. Puellae, quae praeter patris sententiam secutae sunt, fornicantur (cf. can. seq. XL). Reconciliatis autem parentibus videtur res remedium accipere. Non tamen statim in communionem restituuntur sed triennio puniuntur.

Canon XL. Quae praeter heri sententiam se viro tradit, fornicata est; quae vero postea matrimonio libero usa est, nupsit. Nam pacta eorum, qui sunt in alterius potestate, nihil habent firmi.

Cum coniugium sit ex iure naturae, hoc et praecedens et sequens praescriptum quoad valorem coniugii non recepit Ecclesia, nec pro quolibet casu quoad honestatem.

Canon XLIII. Matrimonia sine iis, qui potestatem habent, fornicationes sunt. Neque ergo vivente patre neque hero, qui conveniunt extra reprehensionem sunt: quemadmodum si annuant cohabitationi, quos penes huius rei est arbitrium, tunc firmitatem coniugii accipit cohabitatio.

Canon XLIV. Nos Diaconissae corpus, utpote consecratum, non amplius permittimus in usu esse carnali.

Canon XLVIII. Quae a marito relicta est, mea quidem sententia, manere debet. Si enim Dominus dixit: si quis relinquat uxorem, excepta fornicationis causa, facit eam moechari, ex eo quod eam adulteram vocet, praeclusit ei coniunctionem cum alio. Quomodo enim posset vir quidem esse reus ut causa adulterii, mulier vero inculcata, quae adultera a Domino ob coniunctionem cum alio appellata est?

Cf. pag. 178.

Canon L. Trigamiae lex (*poenitentialis*) non est. Quare lege matrimonium tertium non contrahitur. At talia quidem ut ecclesiae inquinamenta habemus: sed condemnationibus publicis non subiicimus, tanquam soluta fornicatione magis eligenda.

Canon LX. Quae virginitatem professa, a suo proposito lapsa est, peccati adulterii tempus in continentiae praescripto complebit: Idem et in iis, qui vitam monasticam professi sunt et labuntur.

Canon LXXV. Qui cum sua ex patre vel matre sorore pollutus est, (*filia scilicet novercae vel vitrici*) in domum orationis ne permittatur accedere donec ab iniqua et nefaria actione desistat. Postquam autem in horreni peccati sensum et animadversionem venerit, triennio fleat etc.

Inter te et filiam novercae tuae non est affinitas primi generis, sed alterius; hoc tamen coniugium nullum esse Basilius censebat.

Canon LXXVI. Eadem est ratio eorum quoque, qui suos nurus accipiunt.

Illicitae censentur a Basilio nuptiae cum nuru ratione affinitatis. Cf. legem Diocletiani recitatam ad en. LXI. Illiber.

Canon LXXVII. Qui relinquit legitime sibi copulatam mulierem et aliam ducit, ex Domini sententia adulterii subiicitur iudicio. Sed statutum est Patrum nostrorum canonibus, ut ii anno fleant, biennio audiant, triennio substernantur, septimo consistant cum fidelibus et ita oblatione digni habeantur, si cum lacrimis poenitentiam egerint.

Canon LXXVIII. Eadem autem forma observetur et in eos, qui sorores duas in matrimonium ducunt, etsi diversis temporibus.

Cf. en. XXIII.

Canon LXXIX. Qui autem in suas novercas insaniunt, sunt eidem canoni obnoxii, cui et ii, qui insaniunt in suas sorores.

Canon LXXX. Polygamiam Patres silentio (*in suis canonibus poenitentialibus*) praetermisere, ut belluinam prorsusque ab hominum genere alienam. Ea autem notio videtur peccatum esse fornicatione maius. Quapropter consentaneum est eos subiici canonibus, ut scilicet postquam anno fleverint et tribus substrati fuerint, sic suscipiantur.

Cf. cann. L et IV ex istis Basilii ac pag. 101 seqq.

EX CONC. CAESARAUGUSTANO

IN HISPANIA AN. 380.

Canon VIII. Non velandae sunt virgines, quae se Deo voverint, nisi 40 annorum probata aetate, quam sacerdos comprobaverit.

EX RESPONSIS TIMOTHEI EPISCOPI ALEXANDRINI

AN. 380-385.

Ex priore serie. Interrogatio XI. Si quis clericum vocaverit ut matrimonio coniungat, audiat autem esse illicitum matrimonium utpote vel amitae coniugium vel defunctae uxoris sororem eam esse quae est matrimonio coniungenda, debet ne sequi clericus vel facere oblationem?

Responsio. Uno verbo dicite: si audiverit clericus illicitum matrimonium et legibus contrarium, non debet clericus alienis peccatis communicare.

Interrogatio XV. Si alicuius uxor spiritu corripitur ut ferreos etiam compedes et manicas gestet (opus scilicet sit eam ita cohibere), vir autem dicat: non possum continere et volo accipere aliam, debet ne aliam accipere, annon?

Responsio. In hac quidem re adulterium intercedit, nec invenio quid de ea re respondeam: secundum sententiam tamen spiritalem non debet.

Responsio est (ait heic Balsamon) se nihil posse dicere; est enim adulterium si constante matrimonio vir aliam mulierem ducat in uxorem. Verum quaestio erat an posset vir solvere coniugium prius. Respondet Timotheus quod secundum sententiam spiritalem non debet.

Ex altera serie. Interrogatio XXII. Quidam cum in clerum recepti fuerint, defunctis eorum uxoribus, ducunt alios, alii quidem virgines, alii viduas, alii autem etiam abiectas. Oportet ne eos recipere ad liturgiam, neene?

Responsio. Istos homines canon non admittit, sed omnino reprobat.

EX RESPONSIS THEOPHILI EPISCOPI ALEXANDRINI

AN. 385-412.

Ex eius commonitorio ad Ammonem (apud Balsamon).

Cānon IV. De Panuph. qui in Lyco diaconus constitutus est, quaerere oportet: et si is quidem inventus fuerit, cum esset catechumenus, fratris sui filiam in uxorem accepisse, post baptismum in clerum promotus, in clero maneat, si illa dormierit et post baptismum cum ea rem non habuerit. Sin autem cum esset fidelis, eandem fratris sui filiam duxit uxorem, sit a clero alienus.

Leges irritantes nuptias christianis non obligant eos, qui non sunt baptizati.

Ex eiusdem rescripto ad Agathonem Episcopum (ibid.).

Maximus asseruit se Ecclesiae leges ignorantem illicito matrimonio coniunctum esse et quia aegre fert se praeter ordinem egisse, promisit quoniam ignorans in legem peccavit, se ab illicita vitae societate ex consensu abstenturum, illa etiam hoc probante. Si ergo inveneris quod hoc ex consensu faciant et non fallant, quia est tempus decennale, si consideres eos debere versari cum catechumenis, nunc eos sic dispensa. οὕτω διοίκησον sic circa eos statue...

Tempus decennale ait Balsamon tempus esse quo in coniugio ambo vixerunt, unde suspicio Theophilo an vere coniuncti fuerint tamdiu bona fide, an potius fallerent id affirmantes. Porro poenitentiam imponendam permittit Theophilus arbitrio Episcopi; non permittit autem eos manere in coniugio.

EX EPISTOLA DECRETALI SIRICII

AD HIMERIUM TARRACONENSEM. AN. 384.

Decretum IV. De coniugali autem violatione requisisti, si desponsatam alii puellam alter in matrimonium possit accipere. Hoc ne fiat omnibus modis inhibemus: quia illa benedictio, quam nupturae sacerdos imponit, apud fideles cuiusdam sacrilegii instar est, si ulla transgressione violeatur.

Sponsalia quoque benedictione sacerdotali sanctificabantur, quam violare nefas censebant fideles. Etsi haec de sponsalibus dicantur, mediate tamen persuasionem fidelium de sanctitate quoque nuptiarum ostendunt, quorum praeparatio sunt sponsalia. Ideo haec verba citavimus pag. 55.

Decretum IV. Monachorum quosdam atque monacharum, abiecto proposito sanctitatis, in tantam protestaris demersos esse lasciviam,

ut prius clanculo.... illicita ac sacrilega se contagione miscuerint, postea vero de illicitis complexibus libere filios procrearint, quod et publicae leges et ecclesiastica iura condemnant. Has ergo impudicas detestabilesque personas a monasteriorum coetu ecclesiarumque conventibus eliminandas esse mandamus, quatenus retrusae in suis ergastulis, tantum facinus continua lamentatione deflentes, purificatorio possint poenitudinis igne decoquere, ut eis vel ad mortem saltem solius misericordiae intuitu, per communionis gratiam, possit indulgentia subvenire.

Si perpendas poenitentibus in statu poenitentiae illicitum quoque fuisse usum coniugii, cum perpetua poenitentia his monachis praescribatur, facile liquet ita ecclesiastica iura prohibere huiusmodi connubia, ut non permittant unquam, e mente Siricii, usum harum sacrilegarum nuptiarum. Id videri possit aequivalere irritationi huiusmodi nuptiarum: quamvis hanc sententiam diserte heic non tradi fateamur. Cf. seq. decretum Innocentii I. ad Victricium de hac re, et can. s. e. VI et XVII. Basilii.

Decretum VI. De his... qui acta poenitentia (*publica scilicet propter graviora crimina*) tanquam canes ac sues ad vomitus pristinos et volutabra redeuntes, et militiae cingulum et lubricas voluptates et nova coniugia et inhibitos denuo appetivere concubitus... quia iam suffugium non habent poenitendi (*cf. quae diximus in Tract. de Poenit. Th. IX*), id duximus decernendum ut sola intra ecclesiam fidelibus oratione iungantur. etc.

Cernis poenitentiam publice actam impedivisse ne coniugium postea licite contraheretur. Cf. quae dicimus ad responsum VI Leonis ad Rusticum inf. c.

Decretum VII. Plurimos sacerdotes Christi atque levitas, post longa consecrationis suae tempora tam de coniugibus propriis (*acceptis ante consecrationem*) quam etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse et crimen suum hac praescriptione defendere, quod in V. T. sacerdotibus ac ministris generandi facultas legitur attributa... Dominus Iesus... ecclesiam, cuius sponsus est speciosus forma, castitatis voluit splendore radiare... Sacerdotes omnes atque levitae indissolubili lege constringimur ut a die ordinationis nostrae sobrietati et pudicitiae et corda nostra mancipemus et corpora... Et quia aliquanti... ignorance lapsos se esse deflent, his hac conditione misericordiam dicimus non negandam ut sine ullo honoris augmento in hoc, quo detecti sunt, quamdiu vixerint, officio perseverent, si tamen post haec continentes se studuerint exhibere. Hi vero, qui illiciti privilegii excusatione nituntur... noverint se ab omni ecclesiastico honore, quo indigne usi sunt, apostolicae sedis auctoritate, deiectos.

Hoc decretum rursus inculcat Innocentius I. epist. ad Exuperium. Heic *legem indissolubilem* affirmat Siricius de ecclesiastico caelibatu, non ipse recentem condit, sed iam existentem urget eiusque observationem apostolica suae sedis auctoritate praescribit in Hispania. Cum vero neque ex ignorantia peccantibus permittat Pontifex usum mulierum quas in coniuges acceperant (coniugium, inquam, illi intendebant: neque enim fornicationem voluissent defendere auctoritate V. T.) patet e sententia Siricii plusquam illicitum esse Sacerdotibus coniugium.

Decretum VIII. Reprobat digamos ad diaconatum et Sacerdotium evectos.

Decretum XI. Quisquis clericus (*nondum ad diaconatum evectus*) aut viduam aut certe secundam coniugem duxerit, omni ecclesiasticae dignitatis privilegio mox nudetur, laica sibi tantum communione concessa.

EX EPISTOLA SYNODICA EIUSDEM
AD EPISCOPOS AFRICANOS AN. 386.

Decretum IV: Ut mulierem viduam clericus non ducat uxorem.
Decretum V. Ut is, qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad clerum.

Decretum IX. Quod dignum et pudicum et honestum est suademus, ut sacerdotes et levitae cum uxoribus suis non coeant, quia in ministerio positi quotidianis necessitatibus occupantur.

Cur heic suadet Siricius quod alibi (v. s.) iubet? an *suademus* perinde est ac *iubemus* cum condimento suavitatis? an quia in Africa nulla hac in re erat manifesta praevaricatio vehementiori imperandi formula opus non erat, sed potius hortatione ut in suscepta disciplina permanerent? Cf. seq. Decretum IX Innocentii ad Victricium.

EX EPISTOLA SYNODICA EIUSDEM
AD ECCLESIAM MEDIOLANENSEM AN. 390.

Nos sane nuptias non aspernantes accipimus, quibus velamine intersumus: sed virgines, quas nuptiae creant, Deo devotas maiore honorificentia veneramus. Facto ergo presbyterio constitit doctrinae nostrae idest christianae legi esse contraria (Ioviniani doctrina aequans nuptias virginitati).

EX EPISTOLA SYNODICA EIUSDEM
AD GALLOS.

Decretum I. Si virgo velata iam Christo, quae integritatem publico testimonio professa a sacerdote prece fusa benedictionis ve-

lumen accepit, sive incestum commiserit furtim seu volens crimen protegere adultero mariti nomen imposuerit, tollens membra Christi faciens membra meretricis, ut quae coniux Christi fuerat coniux hominis diceretur, in huiusmodi muliere quot sunt causae, tot reatus, integritatis propositum mutatum, velamen amissum, fides prima depravata atque in irritum devocata. Quali hic et quanta satisfactione opus est? Quam magna poenitentia eius, quae interitum carnis incurrit?...

Decretum II. Puella, quae nondum velata est, sed proposuerat sic manere, licet non sit in Christo velata, tamen quia proposuit et in coniugio velata non est (*an. velata est?*), furtivae nuptiae appellantur (*vide discrimen a priori: ibi adulterium est, heic tantum furtivae nuptiae*) ex eo quod matrimonii caelestis praeceptum non servaverit, amore properante ad libidinis caecitatem. Et his agenda poenitentiae tempus constituendum est.

Decretum XII. De eo, qui sororem uxoris suae duxerit uxorem, in lege V. T. scriptum est ad suscitandum semen defuncti fratris oportere ducere uxorem.... Sed nunc hoc non patitur fieri Testamentum, ubi amplius de integritate tractatur et castitas Christo docente laudatur.

Cf. can. II Neocaesariense et LXI Illiberitanum.

Decretum XIV. Item de eo, qui avunculi sui uxorem duxerit. Avunculi filiam ducere non licet, quoniam similis causa generando per gradus patris extranei separatur atque purgatur: retro autem redire fas non est. Nam qui torum patris vel matris violare praesumpserit, non hoc coniugium sed fornicatio nominatur.

Patet intuitu priora verba, quae titulum decreti exhibent, non cohaerere cum Decreto. Titulus loquitur de uxore avunculi, decretum de filia avunculi. Ea priora verba fuisse loco suo mota et huc perperam inserta suspicatur Petrus Constant: eodem iure posset quis suspicari excidisse voculam unam ut integer titulus fuerit de eo qui avunculi sui filiam uxorem duxerit. Verum ratio, quam affert Siricius sui decreti, licet in quibusdam paululum obscura, mihi persuadet mendum irrepsisse in sequentibus verbis et legendum esse: *avunculi uxorem ducere non licet*. Nam huc tandem ratio redit quod nefas sit retro redire h. e. coniungi progenitoribus aut iis, qui loco parentum sunt, cuiusmodi sunt patruus, avunculus eorumque uxores. Et quidem ex hoc capite argumentatur Siricius, ratione analogica, quia nempe nefas est violare torum patris vel matris. Non dubito ergo legere: Avunculi uxorem (h. e. eam quae fuit uxor avunculi nunc defuncti) ducere (in matrimonium) non licet: sed aequis lectoribus iudicium sit.

Huiusmodi coniugium propter affinitatem vetitum, non extat diserte expressum in lege s. c. Diocletiani.

EX CONCILIO CARTHAGINIENSI

AN. 390.

Canon II. Decet sacrosanctos antistites et Dei sacerdotes nec non et levitas vel qui sacramentis divinis inserviunt (*quibus subdiaconi comprehenduntur, si altari ministrent cf. cn. Illiber. XXXIII et decret. III. Leonis ad Rusticum inf. c.*) continentes esse in omnibus... ut quod apostoli docuerunt et ipsa servavit antiquitas nos quoque custodiamus.

En caelibatus lex asserta antiqua et ex origine apostolica.

EX CONCILIO TAURINENSI

AN. 401.

Canon VIII. Hi qui contra interdictum sunt ordinati vel in ministerio filios genuerunt, ne ad maiores gradus ordinum permittantur, synodi decrevit auctoritas.

Nihil heic de separatione a feminis dicitur, quibuscum in ministerio positi commixti sunt: probabiliter quia de unione fornicaria, non autem vel specie tenus coniugali sermo erat.

EX CONCILIO HIPPONENSI

AN. 393.

Canon XII. Placuit ut filii vel filiae episcoporum vel quorumlibet clericorum, gentibus vel haereticis aut schismaticis matrimonio non iungantur.

Canon XVIII. Placuit ut lectores, cum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere aut continentiam profiteri.

Id non per se sed ad removendum periculum, quod tunc merito timebatur, incontinentiae statutum esse intelligitur.

EX CONCILIO CARTHAGINIENSI

AN. 398.

Canon XIII. Sponsus et sponsa cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus suis vel paranympis offerantur. Qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte, pro reverentia ipsius benedictionis, in virginitate permanebunt.

Cf. cn. I. Laodiceum. Matrimonium scilicet publice in facie Ecclesiae contrahendum esse supponitur.

Canon CIV. Si quae viduae, quantumlibet adhuc in minoribus annis positae et matura aetate a viro relictas, se devoverunt Domino et veste laicali abiecta, sub testimonio episcopi et ecclesiae religioso habitu apparuerunt, postea vero ad nuptias seculares transierunt, secundum apostolum damnationem habebunt; quoniam fidem castitatis, quam Domino voverunt, irritam facere ausae sunt. Tales ergo personae sine christianorum communione maneat, quae etiam nec in conviviis cum christianis communicent. Nam si adulterae coniuges reatu sunt viris suis obnoxiae, quanto magis viduae, quae religiositatem mutaverunt, crimine adulterii notabuntur, si devotionem, quam Deo sponte non coacte obtulerunt, libidinosam corruperint voluptate atque ad secundas nuptias transitum fecerint? quae etsi violentia irruente ab aliquo praereptae fuerint ac postea delectatione carnis atque libidinis, permanere in coniugio raptori vel violento viro consenserint, damnationi superius comprehensae tenebuntur obnoxiae.

Si viduae religiosae, quae ad nuptias seculares transeunt, adulterae censentur, patet quid de valore huiusmodi matrimonii censerent hi Patres. Attamen hic canon, qui dicitur editus praesente Augustino, non satis congruit cum eius opinione. Cf. pag. 240.

An canon suppositus imo et supposita Synodus, quae varie appellatur? Penes quosdam titulus est e. g. *statuta Orientalium*. At canones de modo conferendi ordines, quos in hac Synodo habes, ab omnibus recipiuntur. Item canon de poenitentia infirmorum 76 alique. Forte canon ille citatus recentior est Augustino, ad aliud spectans Concilium.

EX CONC. CARTHAGINIENSI

SUB AURELIO AN. 401

Tum haec tum praecedens synodus sub Anastasio R. P. habitae sunt. Epocha incerta, ait Pagi ad an. 398. Schelstrate assignat an. 400, quia hoc anno nullum aliud apparet concilium. Sed cf. Ballerini l. c.

Canon III. Placuit episcopos et presbyteros et diaconos secundum priora (*al. propria*) statuta, etiam ab uxoribus continere. Quod nisi fecerint, ab ecclesiastico removeantur officio. Ceteros autem clericos ad hoc non cogi, sed secundum uniuscuiusque ecclesiae consuetudinem observari debere.